

'Нови штеточинци у воћњацима'

Автор(и): Боряна Катинова, Централна лаборатория по карантина на растенията

Дата: 08.08.2019 Брой: 8/2019

2018. године, Европска комисија је усвојила одлуку којом се успостављају мере за спречавање уноса и ширења унутар Уније врсте *Aromia bungii* (Faldermann), која напада разне биљке домаћине из рода *Prunus*. Одлука је донета у вези са појавом овог штеточина у Италији и Немачкој. Утврђено је да би она могла имати неприхватљиви економски, еколошки или социјални утицај на одређене гајене врсте на територији Уније.

2019. године, врста је предложена за укључивање у Анекс бр. 1, део А; Поглавље I ЕУ директиве 2000/29, и у складу с тим у Правилник бр. 8 о фитосанитарној контроли. Заједно с њом, предложене су још две врсте са потенцијално штетним утицајем на воћне биљке на територији Европске заједнице - *Oemona hirta* (Fabricus) и *Grapholita packardii* (Zeller).

Aromia bungii

Економски значај

У Кини, *Aromia bungii* је штеточина брескве и кајсије, али је доказано да се развија и на тополи, маслини, нар и другим биљкама. Врсте рода *Populus* и рода *Prunus* широко су распрострањене у земљама Европске уније, у воћњацима, расадницима, парковима, приватним вртovima, придружним стазама и у дивљини. Плодне врсте су од великог економског значаја и високо су цењене због јединствених естетских и органолептичких карактеристика својих плодова.

Друштвена и економска штета проузрокована уносом *Aromia bungii* може бити значајна за одређене регионе. Ова штеточина је способна да изузетно брзо уништи читава стабла кајсије, брескве и шљиве (Gressitt 1942). Неки подаци указују да под повољним условима врста може да се намножи и доведе до 30% губитака у производњи воћа (Liu et al. (1997), што представља ризик од губитка локалних сорти и представља озбиљан економски губитак за власнике воћњака, пошто контрола подразумева сечу заражених грана и уништавање и уклањање читавих стабала.

Географска распрострањеност

Врста потиче из Азије. Распрострањена је у Вијетнаму, Кини, Јапану, Кореји, Монголији и Тајвану. У Европи је забележена у Немачкој, Италији и Уједињеном Краљевству. У САД је откривена у дрвеној пакованој роби.

Домаћини

Главни домаћини су врсте рода *Prunus*, посебно бресква (*P. persica*) и кајсија (*P. armeniaca*), у мањој мери шљиве (*P. domestica*) и трешње (*P. avium*). Нар (*Punica granatum*), бела топола (*Populus alba*), кинеска бела топола (*P. tomentosa*), маслина (*Olea europaea*), персимон (*Diospyros virginian*), итд.

Штета

Према кинеским изворима, развој ових инсеката траје 2–4 године, у зависности од климатских услова. Презимљавају у галеријама испод коре дрвећа. Адулти се појављују почетком јула и полажу јаја до

средине месеца.

Ларве *A. bungii* преферирају стара стабла у лошем стању или заражена бактеријама или гљивама, али могу да нападну и здрава или благо оштећена стабла. Адулти почињу да се хране почетком или средином априла, са врхунцем од маја до јуна. Буше галерије (дуге 17–22 cm) у стаблима и већим бочним гранама. Преферирају да се хране испод коре и забња дрвећа, ретко у сржи, што доводи до губитка производње воћа и слабљења стабала. Веома карактеристични симптоми присуства ларви су некрозе на стаблу и накупине измета око стабла, као и велике излазне рупе.

Морфологија

Јаја су мала, беличаста, величине 6–7 mm, смештена у пукотинама у кори дрвећа. Женке најчешће полажу на стаблима дрвећа, 30 cm изнад површине земље, али су јаја пронађена и у пукотинама и ранама на већим и мањим гранама. **Ларве** су беле до жућкасте. У напреднијим фазама развоја достижу величину од 38–50 mm. Тело им је беличасте боје, усни апарат је црн, проторакс неправилно симетричан са црвеним нијансама – ова специфична особина га чини лако препознатљивим током идентификације. **Лутка** је беличаста и налази се у "гнезду" у сржи стабла. Последње фазе ларви и лутке могу да преживе месецима чак и у посеченим стаблима или биљним деловима док не достигну пуну зрелост (E Ucciero, pers. com.).

Адулти су црни, дуги 23–40 mm, са сјајним елитронама и црвеном мрљом (мада неке форме могу бити потпуно црне). Антене су робусне, црне и знатно премашују дужину тела код мужјака, док код женки досежу до краја елитрона. Тврдокрилци испуштају специфичан мирис који их штити од предатора.

Путеви уноса

На велике удаљености штеточина се може преносити са садним материјалом, целим биљкама типа бонсај, дрветом и дрвеном пакованом робљу из земаља где је *A. bungii* откривена. Увоз биљног материјала из Азије је главни разлог ширења врсте – управо на тај начин је унесена у САД и Уједињено Краљевство.

Сматра се да *A. bungii* може да лети само на кратке удаљености – реда величине 560 до 2 500 m, слично као *Anoplophora glabripennis* (Motschulsky 1853). Међутим, пошто је полифаг, не може се искључити да може да лети много даље. Ипак, за сада нема потврђеног ширења врсте летењем.

Контрола

Штеточину је тешко открити током визуелне провере великог броја биљака за сађење, мада се на неким од њих могу уочити положена јаја или пукотине у кори настале исхраном ларви. Поред тога, ове биљке се транспортују у расхлађеним камионима, што чини штеточину мање активном и још теже откривљивом.

У неким земљама се за откривање штеточина у великим пошиљкама користе рендгенски зраци, акустичне методе, па чак и обучени пси (Goldson et al., 2003; Haack et al., 2010). Међутим, ове методе су сложене и нису довољне за идентификацију ове штеточине.

Контрола *Aromia bungii* је тешка, пошто ларве брзо продру испод коре стабла, где на њих не могу да делују контактни производи за заштиту биља и заштићене су од потенцијалних предатора. Могу се примењивати системски инсектициди и неоникотиноиди.

Још један метод је термичка обрада дрвета на 56 степени 30 минута – али недавне студије ука